کتابخانه‌ها در قرن 22

مقدمه‌ی مترجم:

با توجه به فراگیر شدن اطلاعات دیجیتال و گسترش اینترنت شاید گفته شود که دیگر نیازی به کتابخانه‌ها به‌صورت فیزیکی نباشد. در ظاهر شاید درست باشد اما باید جوانب دیگر قضیه را نیز در نظر گرفت. اطلاعات شاید دیجیتال شده‌اند و توسط اینترنت می‌توان به آن‌ها دسترسی یافت، اما این اطلاعات یا گران هستند و یا دسترسی برای همه مقدور نیست. در این مقاله درباره چگونگی کتابخانه‌ها و نحوه‌ی فعالیت آن‌ها در قرن پیش رو صحبت شده است.

— —

بیشتر گزارش‌های مربوط به آینده‌ی کتابخانه‌ها در زمینه‌های افزایش محتوای دیجیتال، کاهش بودجه و لزوم گسترش وظایف کتابخانه‌ها مخصوصاً در بخش پژوهشی، هستند. عملاً در طول بیست سال گذشته شاهد این قضایا به صورت مشروح بوده‌ایم. کتابخانه‌ها باعث گسترش فضاهای تعاملی، کتابداران چند وظیفه‌ای و دسترسی به مجموعه‌های دیجیتال شدند؛اما در قرن ۲۲ چه بر سر کتابخانه‌ها خواهد آمد؟

گرچه بسیاری از آیتم‌ها به‌صورت دیجیتالی در دسترس هستند، اما آن‌هایی هستند که خارج از قوانین کپی‌رایت هستند (قبل از سال ۱۹۲۳) و یا در برخی موارد محدود دسترسی به آن‌ها آزاد است. در حالی که مقالات روزنامه‌ها، تحقیقات، کتاب‌ها و دیگر منابع اختصاصی (وابسته به مالک) به صورت رایگان در دسترس نیستند. تلاش‌های صورت گرفته به منظور ایجاد دسترسی آزاد به برخی منابع، باعث افزایش دسترسی به منابع اختصاصی شده است؛ اما ما – به عنوان کتابدار – باید دسترسی جهانی به اطلاعات را فراهم کنیم.

سرمایه‌گذاری برای کتابخانه‌ها همواره به چالش کشیده می‌شود، زیرا به نظر می‌رسد دسترسی به اطلاعات در حال آسان شدن است. چیزی که آشکار نیست این است که کتابخانه‌ها مقدار قابل‌توجهی پول به منظور دسترسی به این محتوا صرف می‌کنند، در حالی که هزینه‌ها در حال افزایش است. به نظر می‌رسد فراگیر بودن اینترنت دسترسی به اطلاعات را آسان‌تر می‌کند، اما قیمت این اطلاعات در حال افزایش است. این هزینه‌ها به خوبی از دید کاربر مخفی شده‌اند. دسترسی به محتوای ارزشمند صرف هزینه زیادی را ایجاب می‌کند؛ برای مثال: نیویورک تایمز، روزنامه انجمن پزشکی آمریکا و روزنامه

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

وال استریت. به همین دلیل محتوای دیجیتال و سرمایه‌گذاری، کتابخانه‌ها و کتابداران را به طرف وظایف مختلفی سوق داده است.

گماشتن کتابدارها در درون واحدهای تحقیقاتی و یا فعالیت‌های گروهی دیگر، برای انجام فعالیت مستند محور ضروری است. این امر باعث فراغ بال محققان به منظور تمرکز روی وظایف اصلی می‌شود در حالی که کتابدار دسترسی به اطلاعات کلیدی را فراهم می‌کند. چیزی که در طول ۱۰ سال گذشته فراموش شده است توانایی کتابدارها برای حفظ کردن کنترل شغل است. بایگانی فیزیکی آخرین مکان پابرجا در خدمات کتابخانه سنتی است. گرچه بسیاری از کتابخانه‌ها در حال دیجیتالی کردن دارایی‌هایشان هستند، اما این اقلام برای ادامه حیات خود به فضا نیاز دارند؛ تمامی محصولات چاپی دور انداخته نمی‌شوند.

پیشنهاد من برای پیشرفت کتابخانه در قرن ۲۲، بنیادی کردن روش تجاری‌ای است که با همکاری درون سازمانی و برون سازمانی در مؤسسات صورت می‌گیرد، مگر اینکه «اندرو کارنیج» جدیدی ظهور کند تا ۲۵۰۰ کتابخانه را در سراسر جهان سرپرستی و یا وقف کند.

همان‌گونه که بحث شد، دو مسیری که کتابخانه‌ها در حال گذر از آن‌ها هستند، هزینه و فضا است.

گفت‌وگوهای مبنی بر قطع کردن دسترسی دیجیتال از کتابخانه‌های فیزیکی از اواخر ۱۹۹۰ ادامه داشته است. از آن زمان شاهد گذر کتابخانه‌ها و کتابدارها از مرحله‌ی مجموعه‌سازی کتاب‌ها به‌صورت فیزیکی به مرحله‌ی ایجاد فضاهایی برای انجام کارهای گروهی بوده‌ایم. در طول ۳۰ سال گذشته تغییرات کمی صورت گرفته است. امروزه هنوز درباره‌ی فضاهای تعاملی و مکان‌های ساکت در کتابخانه‌ها چیزهایی به گوشمان می‌خورد؛ اما واقعاً این‌ها بهترین استفاده از منابع کتابخانه‌ها هستند؟

بخش زیادی از ادبیات کتابخانه به هزینه هنگفت دسترسی به اطلاعات مربوط می‌شود. البته نگاه غالب این است که همه چیز در اینترنت رایگان است؛ اما قطعاً این‌گونه نیست؛ بسیاری از اطلاعات مهم علمی، حقوقی و یا پژوهشی تنها با پرداخت هزینه در دسترس خواهند بود. افراد کمی متوجه این هستند که هر کتابخانه‌ای (بدون توجه به اینکه کوچک یا بزرگ است) مقدار قابل ملاحظه‌ای پول برای منابع الکترونیکی و چاپی صرف می‌کند. حتی با این وجود سطح دسترسی کتابخانه‌ها به اطلاعات یکسان متفاوت است و یا برخی از آن‌ها هیچ دسترسی‌ای به بعضی از اطلاعات ندارند.

فضا:

اینکه مردم در کتابخانه‌ها جمع می‌شوند تا دانش جدیدی خلق کنند تعجب‌آور نیست. این امر نیروی محرکه‌ای برای قرن بعد خواهد بود. امروزه بسیاری از کتابخانه‌ها با مراکز اجتماعی همکاری می‌کنند تا پیشنهاد ارائه خدمات را به آن‌ها بدهند و یا افراد متخصصی در بخش امور اجتماعی را به خدمت بگیرند. بازار کتابخانه‌های شرکتی (سهامی) در ۱۰ سال گذشته داغ بوده است و احتمالاً به دلیل قطع بودجه و تغییر در سیاست‌های سهامداری ناپدید خواهند شد.

من اعتقاد دارم در آینده کتابخانه‌ها (به دلیل اهمیت مشکل کمبود فضا) مجبور خواهند بود تا به‌صورت مشارکتی و یا همیاران به فعالیت خود ادامه دهند. در این روش، مشارکت عظیمی به منظور دسترسی به اطلاعات آنلاین به‌صورت دکه‌ای پدید می‌آید و همچنین کتابخانه‌های بزرگی دارای منابع چاپی که هر کس می‌تواند کتاب‌های مورد نظر را از آن‌ها قرض بگیرد. استفاده اشتراکی از منابع باعث کاهش فضا خواهد شد؛ و یا اگر بخواهم ساده‌تر بگویم کتابخانه‌های خوداتکایی که منابع فیزیکی (چاپی) دارند کاهش خواهند یافت. این امر به انجمن کتابخانه‌ها بستگی دارد که با کمک هم منابع اطلاعات را یکپارچه کنند و با قدرت آینده خود را تضمین کنند.

تمامی سازمان‌های کتابخانه‌ای بین‌المللی و شعب آن‌ها باید با هم همکاری کنند و قدرت خود را به کار بگیرند تا تضمین کنند که در هر ساختمان دولتی و مراکز دانشگاه‌ها یک کتابخانه وجود داشته باشد و یا با جدیت با هم همکاری کنند تا دسترسی جهانی به تمام اطلاعات جهان فراهم شود. در زیر این چتر، کتابخانه‌ها تمام منابع و هزینه‌ها را به اشتراک خواهند گذاشت؛ اما مهم‌تر اینکه آن‌ها نیروی مقتدری در جامعه خواهند بود.

هزینه:

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

چون فضای مجموعه‌های کتابخانه‌ای کاهش می‌یابد، بنابراین بودجه اختصاص یافته به توسعه این مجموعه‌ها نیز در حال کاهش است. هر کتابخانه دسترسی محدودی به ثروت و پهنه‌ی اطلاعات موجود دارد. برای مثال یک کتابخانه حقوق فقط به اطلاعات مربوط به قانون دسترسی دارد. زمانی که آن‌ها اطلاعات پزشکی نیاز داشته باشند به ناچار از جای دیگر این اطلاعات را تهیه می‌کنند. محل کار قبلی من – یک کتابخانه‌ی حقوق عمومی در نیویورک – اطلاعاتی را در اختیار وکلایی قرار می‌داد که قبلاً با پرداخت هزینه عضو کتابخانه شده بودند. وکلا این اطلاعات را در جای دیگری نمی‌توانستند پیدا کنند و حتی در یک کتابخانه‌ی عمومی نیز مجبور به پرداخت هزینه بودند.

اطلاعات رایگان نیستند! کتابخانه‌ها برای اینکه خودکفا شوند به ناچار باید با این ساختار یا تجارت یکپارچه شوند. مهم‌ترین دارایی کتابخانه، کتابدار است. این شخص لازم نیست که در فضای کتابخانه حضور داشته باشد. من یک کتابخانه بزرگ حقوق را تصور می‌کنم که به منظور در دسترس قرار دادن اطلاعات به وکلای کل کشور و تأمین نیاز آن‌ها در سراسر ایالات و استان‌ها، به شعبه‌های کوچکی تبدیل شده است. این به نظریه‌ی دکه بر می‌گردد که توسط کتابخانه‌های حرفه‌ای کنترل می‌شوند و دسترسی به تمام اطلاعات را فراهم می‌کنند. این دکه‌ها دروازه‌ی دسترسی نامحدود و ورود به دنیای اطلاعات واقعی خواهند بود. تنها راه اجتناب از پرداخت هزینه این است که تمام کتابخانه‌ها و سازمان‌های مربوطه با هم متحد شوند و با مؤسسات انتشاراتی مبارزه کنند.

باور من این است که مؤسسات انتشاراتی مانع واقعی رشد کتابخانه‌ها هستند. مردم افزایش قیمت اطلاعاتی را که قبلاً هم گران بودند را درک نمی‌کنند. یک کتابخانه دسترسی مشابهی مانند کتابخانه دیگر به اطلاعات را ندارد. منابع محدودند و مجموعه‌ها به‌واسطه‌ی بضاعت کتابخانه‌ها کنترل می‌شوند. یک منبع ممکن است به تنهایی صدها هزار دلار هزینه بردارد و تنها چند کتابخانه به آن دسترسی داشته باشند. این غیرقابل پذیرش است. هر کتابخانه دسترسی متفاوتی به اطلاعات دارد، اما همه کتابخانه‌ها باید دسترسی یکسانی به اطلاعات داشت باشند و فرقی نمی‌کند که شما وکیل، متخصص پزشکی، دانش‌آموز یا یک شهروند باشید. در یک حرکت پیشگامان در کشور سوئیس، قراردادی با پنج موسسه انتشاراتی بسته شد تا امسال همه شهروندان به صورت رایگان به اطلاعاتَ دسترسی داشته باشند. این عمل باید الگویی برای سایر کشورها باشد.

فضا و هزینه محرکه‌های کتابخانه‌ها در آینده هستند. زمان آن فرا رسیده است تا تمام کتابخانه‌های جهان با هم متحد شوند تا به پیشرفت واقعی در این زمینه‌ها برسند. کتابخانه‌ها فارغ از خصوصی یا عمومی بودنشان، همچنان عضو حیاتی جامعه باقی خواهند ماند زیرا که خدمات مختلفی را مانند دسترسی به اطلاعات را ارائه می‌دهند. علاوه بر این، اگر کتابخانه‌ها با دیگر سازمان‌ها ادغام شوند دسترسی جامعی به اطلاعات را فراهم می‌کنند؛ و اگر کتابخانه‌ها با هم متحد شوند دسترسی به اطلاعات برای همه به طور یکسان مقدور خواهد بود.

منبع:
این نوشته ترجمه مطلبی با این عنوان است: Libraries in the 22nd Century

مترجم: سید سجاد حسنی

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	سید سجاد حسنی
عنوان مقاله:	کتابخانه‌ها در قرن ۲۲
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitابدار 2.0)
دوره مجله(Vol):	۴
شماره مجله(Issue):	۱
سال(Year):	۱۳۹۷
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/9679

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.